

## РЕЦЕНЗИЯ

За доцент д-р Калин Руменов Михайлов,  
ФСлФ, СУ *Св. Климент Охридски*

**Участник в конкурса за Професор по професионално направление 2.1. Филология** (Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия - Западноевропейска литература), обявен в ДВ, бр. 24 от 17.03.2023 г.

от проф. дфн Дина Манчева

### 1. Представяне на кандидата

Конкурсът за академичната длъжност „професор“ по направление 2.1 Филология (Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия – Западноевропейска литература), обявен в ДВ, бр. 24 от 17.3.2023 за нуждите на СУ, е с единствен кандидат Калин Руменов Михайлов. Той е завършил магистратура по българска филология и втора специалност френски език през 1992 г.

За утвърждаването на Михайлов като изследовател и преподавател безспорно са допринесли и трите му специализации – два езикови стажа във Франция и Германия и 7-месечна специализация в университета Фрибур, Швейцария, на тема Теология и литература.

През 2000 г. Калин Михайлов е получил образователната и научна степен « доктор », на следващата година е назначен за асистент по западноевропейска литература в Катедрата по теория на литературата към ФСлФ, а от 2009 г. е доцент в същата катедра.

### 2. Научно-изследователска дейност

Доц. Калин Михайлов участва със солидна продукция в обявения конкурс - две монографии (*Християнство и литература. Фигури на (не)благодородното и Християнската литература – между вписването и отграничаването*) и 8 статии.

Публикациите са обединени около няколко основни теми: европейска християнска литература и българската ѝ изява, жанрова характеристика на литературната форма „дневник“, и рецепцията на Достоевски в България. Тези проблеми присъстват още в първите изследвания на

кандидата по време на специализацията му по теология и литература в университета във Фрибур, Швейцария и занятията по докторската му дисертация. Те показват целеустремения характер на творческите му занимания, стремежа му към все по-задълбочен и многостранен анализ.

Откроените въпроси в изследванията на доц. Михайлов са в областта на обявения конкурс и имат подчертано съпоставителен характер. Насоката към литературната компаративистика отговаря още по-пълно на конкурсната специалност. Честите съпоставки между националните словесни творчества, включени в предмета Западноевропейска литература, дават много по-широка картина за специфичните им естетически прилики и културни различия като очертават и някои основни тенденции в литературното развитие.

На първо място бих искала да се спра на монографията *Християнство и литература. Фигури на (не)благородното*, тъй като това е последното най-зряло и обширно изследване на кандидата. То съдържа и своеобразно резюмира основните творчески теми в разработките му, представено е като хабилитационен труд в размер на 262 печатни страници и е издадено в университетското издателство.

Задачата, която си поставя доц. Калин Михайлов в монографията си е да изследва характера на европейския християнски роман от гледна точка на един от основните му модели на поведение – благородството/неблагородството в човешките взаимоотношения и разкрие специфичната му проява в българската белетристика като открие и насоките в по-нататъшното му развитие.

Авторът е проучил много богата библиография от философски, християнски, естетически и жанрово-литературен характер на френски, английски, немски, български и руски език, в това число и важни изследвания по разглежданите въпроса.

Особено впечатлява огромният европейски корпус на изследване, включващ различни национални литератури, естетики и епохи от 17 век до днес, обединени от християнското виждане за вертикалното измерение на битието.

Монографията има стройна структура. Състои се от въведение, в което се мотивира темата и структурата на работата, две основни части – посветени съответно на европейския християнски роман и българската специфична проява и заключение. При всички отделни глави се следва логиката на изложението – от общите теоретични разсъждения към конкретните литературни прояви. Характерните за края на всяка глава обобщения, прилики и разлики между отделните автори и творбите им, между структурите и конфигурацията им допринасят за добрата аргументация на поставените въпроси.

Единствено, двете статии (« Провиденциалното измерение в романа *Тайнствения остров* на Жюл Верн и българските му преводи » и « Дневникът като роман от Жюлиен Грийн »), включени в глава Продължения, и поставени след Заключението, сякаш нарушават цялостта на монографията.

В работата ясно се откроява постоянният стремеж на доц. Михайлов към изчерпателност на изложението. Вниманието е насочено както към благородния жест и мотивите на самата постъпка, довела до облагородяващото развитие и преобразяване на личността, така и към нейната противоположност – низостта, униженията и последвалата човешка мерзост. Различните аспекти, които пораждаат благородството – кодекса на рицарството, Божието Провидение, издигнатата благородна личност и др. разширяват изложението и допринасят за пълнотата на изследването.

Понятията утопия/хетеротопия, с които се свързва отделната личност, също са разгледани на широка основа – в личностен, семеен и общочовешки план, както в контекста на философията на Фуко, така и с оглед на някои български изследвания (Бунджулов).

Поставени са и някои теоретични въпроси, както от естетическа, така и от съпоставителна гледна точка, като понятието „вертикален реализъм“, свързано с християнското виждане за света, или ролята на съпоставителния подход при закъснялата рецепция на даден писател в нова национална среда.

Доц. Михайлов успява да подчини наблюденията си на избраната гледна точка и да запази единството на работата си. Авторът разглежда благородната постъпка в литературата и в контекста на присъщите за персонажа състояния на усамотеност и вгълбеност. Така той свързва съвсем естествено разсъжденията на човек, разказващ за живота си, с психологическите му анализи във водения от него дневник. С цел да определи по-точно жанровата специфика на тази литературна форма, доц. Михайлов я съпоставя с близките ѝ наративи на романа, автобиографията и мемоарите. Калин Михайлов е отлично запознат с изследванията на авторитетни литературоведи по въпроса (Жан Русе и Филип Лъожьон). Аналитичното и критично използване на библиографските източници придава още по-голяма убедителност на личните наблюдения на автора.

Безспорен интерес представлява направеният съпоставителен анализ между религиозното чувство у мистика Йовков и пантеиста Елин Пелин, открояващ специфичния почерк на двамата разказвачи. Показани са и тенденциите в развитието на българското християнско повествование чрез творчеството на Я. Михайлов и Д. Енев.

Трудът разкрива богатата ерудиция на автора, солидните му теоретични и историко-литературни знания, отличното му познаване на западно-европейската, балканската и славянска литература, както и съвременните тенденции в развитието на българската християнска литература.

1. Монографията представлява оригинално теоретико-съпоставително изследване върху европейския християнски роман, разгледан на базата на огромен корпус от 17 век до днес.

2. Въвежда някои нови философско-естетически понятия, които допринасят за по-пълното изследване на християнската литература.

3. Трудът има безспорен принос в поетиката на малко проучената българска християнска литература.

4. За пръв път Йовков и Елин Пелин са включени в такъв широк корпус, който показва както принадлежността им към европейската белетристика, така и специфичните им национални черти. Новият контекст допълва и внася нови нюанси и в интерпретацията на творбите им.

5. Монографията хвърля нова светлина и върху все още непроучената изцяло жанрова форма на дневника.

Християнската литература е в основата и на втората монография на Калин Михайлов *Християнската литература между вписването и отграничаването*, състояща се от 204 печатни страници и отпечатана също в университетското издателство, но 10 години по-рано.

Друга е и целта на изследването - да определи характеристиките на този тип литература, начина на функционирането ѝ, както и границите ѝ с останалите литературни форми. Поради това и корпусът на анализ, който също се отличава със своята големина и представителност, е подбран въз основа на други критерии – автори, възприети като „християнски апологети“ и фабула, определена като „християнска фикция“.

Трудът е изграден от две основни части, посветени съответно на християнския роман от италианския Ренесанс до днес, и на християнската лирика в българската литература в 20 век.

В първата част различните национални гледни точки (френска, английска, немска, българска) и християнски традиции – православна, католическа и протестантска, допринасят за по-пълното проучване на избраната тема.

За разлика от многоезичния корпус на християнския роман, лириката във втората част е представена от българските творби на Стоян Михайловски, арх. Серафим Алексиев, Кирил Христов, Д. Габе. Единствено полякът католик Ян Твардовски, възприет като своеобразен модел на

религиозната поезия, нарушава българската православна традиция. И тук, както и при изследването на християнския роман, поетичните творби в корпуса гравитират от същинската християнска лирика, до някои по-гранични нейни форми.

Доц. Михайлов разглежда християнското повествование в съпоставка с други типове словесно творчество като фантастичното, поучително-дидактичното (назидателното) и художественото, за да очертае по-ясно границите между тях.

Авторът допълва разбирането на Цветан Тодоров за фантастичното с някои свои християнски конотации като отстоява аргументирано собствените си позиции. Той внася и ново „християнско“ време в рамките на познатия хронотоп, в което хронологията се пресича с вечността и насочва към една от основните характеристики на християнското разбиране за битието.

Прочитът на *Жетварят* от Йовков през сложната темпорална структура на земното и вечното, показва именно първостепенното значение на времевите категории в християнската литература.

Във втората част на работата авторът предлага своя типология на християнската лирика на базата на диалогизма установен между лирическият субект и Бог. Това позволява на Михайлов да открие специфичната поетика на българските християнски лирици и да ги включи в основните тенденции на развитие на националната ни поезия. Характерният облик на християнските поети проличава и при паралелни прочити на някои познати лирични творби.

Книгата на Михайлов представлява оригинално съпоставително изследване върху все още недостатъчно проучената християнска литература (роман и поезия) и съдържа определени приноси в изследването ѝ.

1.Обогатява изследването на християнския роман със специфично за него сложно художествено време, което свързва хронология и вечност и определя новия прочит на познати текстове.

2.Внася известни уточнения в характера на фантастичното и свръхестественото в християнския европейски роман и допринася за по-пълното му изследване.

3.Разглежда българската християнска лирика в контекста на националната ни поезия и очертава някои основни тенденции в развитието ѝ.

4. Предлага оригинална типология на християнската лирика.

И в предложените за рецензия статии, Калин Михайлов се насочва към неизследвани или слабо проучени проблеми, свързани с българската християнска литература в контекста на европейското ѝ развитие, с творчеството на почти непознати християнски поети или писатели, или с недостатъчно изследвани произведения на известни български автори. Разгледани са и някои конкретни аспекти в християнската поезия, като комуникацията между лирически субект и читател, които внасят нови моменти в изследванията върху известни български християнски поети. Обект на анализ са и някои образи и фигури в романите на Достоевски, представени през призмата на рецепцията на писателя у нас в периода на тоталитаризма и след него.

Изискването за ограничен обем на рецензията ме принуждава да представя научните статии на доц. Михайлов сумарно, още повече, че те взаимно се допълват с монографиите и потвърждават изтъкнатото вече много добро владение на материята и научна зрялост.

Всички статии са печатани в университетски и специализирани издания у нас и в чужбина (Люблин, Полша, Саарбрюкен, Германия и Нант, Франция). За оригиналния им характер може да се съди и по цитиранията им от други изследователи, с което кандидатът е изпълнил и по този показател националните минимални изисквания за академичната длъжност професор.

### **3. Други дейности**

Академичната дейност на Калин Михайлов обхваща няколко насоки: популяризаторска, преводаческа, експертно-редакционна и собствено литературно творчество.

Извън публикациите, с които участва в конкурса, той е автор и на редица предговори, послеслови и рецензии на книги, на множество научно-популярни статии по литературни, културологични и православни въпроси, по проблемите на християнството и литературата и др. Чест участник е и в литературни дискусии и в чествания на литературни годишнини, представяне на книги и др.

Доц. Михайлов е и преводач от френски на български език на поетични и научни текстове, художествена литература и лирика.

Не по-малко значима е и експертната дейност на кандидата. Участвал е в редица научни журита, давал е становища за изследователски проекти по НИД на СУ „Св. Климент Охридски“, рецензирал е статии за академичните издания „Colloquia Comparativa Litterarum“, „Zeszyty Cyrylo-

Metodiańskie (Cyrillo-Methodian Papers)“ и „Studia Litteraria Serdicensia“ на Института за литература при БАН по процедурата за двойно „сляпо“ оценяване.

Доц. Михайлов е член на редколегията на Годишника на ФСлФ, на Християнски алманах Емпирей, както и на други нереферирани издания. Автор е и на редица съставителства на сборници, антологии и др. Собственото литературно творчество на Калин Михайлов допълва академичната му дейност. Като автор на поезия, есета и повест, той е участвал в литературни конкурси, от които има 5 награди, 2 от които международни.

Калин Михайлов е участвал като член в 5 изследователски проекта с отношение към литературознанието, от които 1 международен.

Той е член основател и на три литературни асоциации, на една от които (за насърчаване на християнското художествено слово „Емпирей“) е и настоящ председател.

#### 4. Преподавателска дейност

И по този показател кандидатът изпълнява и надхвърля изискванията за заемане на академичната длъжност професор.

Калин Михайлов е уважаван и ценен от студентите и от колегите си преподавател.

В СУ той преподава и в трите степени на университетското обучение.

В бакалавърска степен води задължителните курсове по западноевропейска литература (антична, средновековна или западноевропейска) главно за студенти от ФСлФ, чете и избираеми курсове също по западноевропейска литература на студенти от ФКНФ испанска и португалска филология. По желание и инициатива на студентите, той предлага и различни свободноизбираеми курсове по избрана от тях тема. Такива са: литературният семинар *Четем заедно*, проведен през летния семестър на 2011–2012 г. и курса *Достоевски и християнският роман*, летен семестър 2015-2016.

В магистърската програма по Литературознание Калин Михайлов има избираем лекционен курс на тема *Християнски мотиви в европейския роман*.

Той е ръководил и двама докторанти, защитили успешно своите дисертации.

Доц. Михайлов е преподавал и в чужди университети. Лекциите му за българска литература и култура в университета Мария Склодовска-Кюри, в Люблин, Полша, по програма Еразъм както и семинарът за Рецепцията на Достоевски в България, в университета в Саарланд, по време на две

годишния му лекторат по български език (2012-2014) също са били обект на внимание, както от страна на студентите, така и на колегите му.

## **Заключение**

Прегледът на научно-изследователската, професионална и преподавателска дейност на доц. Калин Руменов Михайлов показва убедително, че той притежава всички необходими качества да заеме академичната длъжност професор по научно направление 2.1 филология (Литература на народите на Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия – Западноевропейска литература). Той е ценен от студентите преподавател, спечелил уважението на колеги и научна общност. Безспорна е и научната квалификация на кандидата.

Ето защо призовавам членовете на почитаемото научно жури да подкрепят кандидатурата му като гласуват за избирането му за професор по Западноевропейска литература.



20.07.2023

проф.дфн Дина Манчева